

Dertig jaar geleden

Op 28 augustus 1953 verscheen in de "Gazet van Limburg" een artikel over Wijnandsrade ter gelegenheid van de "Vinckenhof".

Even een tijdsbepaling. Toen waren de paters nog op het kasteel, de Minderbroeders Conventuelen. Zij hadden er een College "Christus Koning" ter opleiding van priesterstudenten, een seminarie dus. De parochie werd geleid door pastoor Antonius Körner. Bij de leiding van het gemeentebestuur was een wisseling van de wacht.

Na 24 jaar burgemeesterschap ging Joseph Godfried Antoon Opfergelt met pensioen, want hij was op 14 augustus 65 jaar geworden. Hij werd op 16 november opgevolgd door de toenmalige wethouder C. Jos. M. Snijders.

De tijden zijn veranderd: de paters vertrokken in 1967, de toeloop naar de seminaries stopte. Dit artikel geeft in een notedop de geschiedenis van ons dorp weer en is daarom wel interessant om aan de vergetelheid te ontrukken.

Wijnandsrade handhaaft een middeleeuws karakter

Het tot klooster geworden kasteel schonk het dorp zijn groeikracht

Door het heengaan van burgemeester J. G. A. Opfergelt wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd en tevens door het zilveren jubileum van het College Christus Koning der Paters Conventuelen, dat naar buiten gevierd wordt door een zeer attractief Vinckenhof, staat Wijnandsrade momenteel in het middelpunt van de publieke belangstelling.

Zij, die ter gelegenheid van het Vinckenhof Wijnandsrade bezoeken, zullen zien, dat dit mooie plaatsje wat betreft ligging en huisangroepering, nog altijd een echt middeleeuws sfeer ademt. Nog altijd vindt men er het Kasteel door een brade gracht omgeven; nog altijd vindt men er de kerk, zoals ze door de heren van Wijnandsrade gebouwd en in 1753 door Johannes Huys Hendrik Ferdinand, vrijheer van Bongart en Paffendorf, heer van Wijnandsrade, vernieuwd werd. De schade die de kerk tijdens de laatste oorlog leed, is geheel hersteld. En nog altijd pronkt daar op het koor het marmere grafteken van Wilhelm von dem Bongart, heer van Wijnandsrade, die als zoveel andere edele Limburgse ridders in de Dertigjarige Oorlog het zwaard uit de schede trok en zich schaarde achter het vándel van Tilly aan de zijde der katholieke Liga. Hij onderscheidde zich in die oorlog en werd luitenant-kolonel in een regiment van duizend ruiters en zou misschien als cavalerie-generaal een historische beroemdheid zijn geworden evenals zijn tijdgenoot Jan van Weert, ware hij niet gesneuveld op het slagveld van Leipzig, 17 September 1631.

OUDEST HEERLIJKHEID

Het kasteel is geen ruïne geworden, zoals dat geschiedde met de burchten van Schaesberg, van Valkenburg en van Montfort. Trouwens, zó oud is het niet, al kan het ook zijn leeftijd met eeuwen tellen. Het oorspronkelijke kasteel schijnt dichter bij de kerk gelegen te hebben, waarschijnlijk op de hoge kunstmatige heuvel, welke zich daar nog bevindt. Het tegenwoordige slot is gebouwd door Werner van Bongart in 1554. In 1719 en 1780 werd het nog uitgebreid en verbeterd.

De heerlijkheid Wijnandsrade behoort tot de oudste der acht heerlijkheden van het land van Valkenburg. De gebieders over zulke heerlijkheden waren kleine koninkjes; eigenlijk nog meer dan de tegenwoordige vorsten, want ze regeerden zonder grondwet. Hun wil was wet. Zij beschikten over lijf en goed van hun onderdanen. Zij benoemden schout en schepenen, die in hun naam rechtspraken. Maar al waren de inwoners van Wijnandsrade onderworpen aan het gezag van hun heer, aan de andere kant ook was het kasteel voor hen een zekere toevlucht, als rovers of plunderende soldaten hun schamele bezit bedreigden.

Het schijnt, dat men het Kasteel Terborg in de gemeente Schinnen moet beschouwen als de stamzettel van een ridderlijke familie, die zich over de aangrenzende heerlijkheden heeft uitgebreid. De oudste heren van Wijnandsrade stamden van Terborg. Zij noemden zich heren van Rhode. Johan van Rhode nam de naam van zijn moeder aan en noemde zich Johan Mascherel. Naar diens afstamming Wijnand van Mascherel werd de heerlijkheid later heer Wijnands-Rhode of Wijnandsrade genoemd.

KOMST DER PATERS

In de eerste helft der zestiende eeuw huwde een der adellijke erfdochters, Maria Mascherel, met ridder Wilhelm von dem Bongart. Daardoor kwam Wijnandsrade in het geslacht der Von Bongarts en het bleef er in, totdat de komst der Fransen op het einde van de achttiende eeuw aan alle heerlijke rechten een einde maakte. De laatste afstamming van het geslacht, Lodewijk Bongart, stierf kinderloos op 6 Mei 1878. Hij was gehuwd met Melanie, rijksgravin van Walderdorf. Haar neef Pius Wilderich was opvolger en algemeen erfgenaam van Lodewijk Bongart. Hij kreeg vergunning om de naam en het wapen van Vrijheer von Bongart aan te nemen.

Hij verkocht het kasteel van Wijnandsrade aan Duitse paters Jezuïeten, die door de Kulturkampf hun vaderland hadden moeten verlaten. In 1910 verlieten dezen Wijnandsrade weer. Het kasteel stond verlaten. In 1928 dan, nu 25 jaar geleden, namen de Paters Conventuelen hun intrek in het kasteel, dat zij kochten van burgemeester Opfergelt, de toenmalige eigenaar. Daardoor kreeg het kasteel een nieuwe en schone bestemming. Hier werd gevestigd het College Christus Koning voor de opleiding van priesterstudenten. Het zilveren jubileum, dat het college thans viert, is tevens zoveel als een afscheidsfeest. Wijnandsrade wordt te klein. De bouw van een nieuw college is dringend noodzakelijk. Het Vinckenhof, dat deze week te Wijnandsrade gehouden wordt, zal voor een deel in de daartoe benodigde middelen moeten voorzien.

Zal het college over geruime tijd Wijnandsrade moeten verlaten, de Paters zullen blijven. Immers, zoals burgemeester J. G. A. Opfergelt van Wijnandsrade zo terecht bij de opening van Vinckenhof opmerkte, de parochie en de gemeente Wijnandsrade zijn met de Eerwaarde Paters vergroeid, in geestelijke en burgerlijke gemeenschap, op een wijze, dat in dit opzicht geen verbetering wenselijk maakt.